

Власюк Тетяна Миколаївна

директорка Інституту права та сучасних технологій

Київський національний університет

технологій та дизайну (м. Київ)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ефективність діяльності фахівців залежить від високого рівня їх професійно-особистісного розвитку, визначним етапом набуття якого є здобуття освіти у закладах вищої освіти (далі – ЗВО). Саме на етапі професійної підготовки (навчання) посилено розвиваються суб'єктність особистості та професіоналізм діяльності, що у подальшому зумовлюють професійну зрілість особистості фахівця (1). Тому, головною умовою цілеспрямованого формування особистості є організований системний характер освітньої діяльності.

В процесі здобуття освіти у ЗВО виникає так зване особистісне посередництво освітньої діяльності. Цей генетичний механізм є також основою для саморозвитку. «Науково доведено, що ми маємо справу з феноменом проектування (самопроектування) вищих психічних функцій в унікальному просторі соціальної ситуації розвитку» (2, 153).

Вже у період ранньої юності відбувається професійне самовизначення особистості, складовими якого є попередній вибір професії і практичне прийняття рішення. Зазвичай у старшокласників змінюється світогляд, вони починають сприймати процес навчання як необхідну базу та передумову майбутньої професійної діяльності. Вони акцентують свою увагу на предметах, які будуть потрібні для оволодіння обраною професією. «Таким чином, простежується вибірковість пізнавальних мотивів, що може призвести до

суттєвого зниження інтересу до окремих предметів на користь майбутніх спеціалізованих знань.» (3, 188). Тобто, вибір професії відображає рівень особистісних домагань, який є проявом передусім власних об'єктивних можливостей, тобто професійне самовизначення безпосередньо стимулює особистісну самореалізацію (4, 181).

Під час здобуття освіти у ЗВО продовжують свій розвиток мотиви й способи самоосвітньої діяльності. Відповідно до цього змінюється і мотивація навчальної діяльності. Як стверджують Токарева Н. М. та Шамне А. В. «провідна діяльність у період молодості – професійна. У цей період відбувається оволодіння обраною професією. Разом із майстерністю набувається почуття професійної компетентності, надзвичайно важливе для особистісного розвитку людини» (3, 211). Тобто в період молодості мотивація – це спонукання до спрямованої діяльності особистості.

При розробці опитувальника щодо визначенні мотивації навчання студентів у ЗВО Т. І. Ільїна виділяє три шкали мотивів щодо отримання вищої освіти (5, 175-178):

- «набуття знань» (пізнавальні інтереси, прагнення до отримання нових знань, допитливість);
- «оволодіння професією» (прагнення оволодіти професійними знаннями і сформувати професійно важливі якості);
- «отримання диплому» (прагнення отримати диплом при формальному засвоєнні знань, орієнтованість на обхідні шляхи при складанні іспитів та заліків).

Студенти, мотивація яких направлена на набуття знань, самостійно вивчають предмети, які на їх думку є необхідними для майбутньої професії, вважають що для повного оволодіння професією всі навчальні дисципліни потрібно вивчати однаково глибоко та вчатися без додаткового нагадування.

Студенти, мотивація яких направлена на оволодіння професією, мають захоплення певним чином пов'язані із своєю майбутньою професією, отримують задоволення від спілкування зі знайомими в професійній сфері; їх приваблює висока зарплата при працевлаштуванні за обраною професією; цілеспрямовано обирають певний ЗВО.

Домінування мотивів за першими двома аспектами свідчить про адекватність вибору студентом професії і задоволеність нею, а відповідно високий рівень мотивації навчання. Проте слід зазначити, що «ключовим елементом процесу навчання є творчий педагог, головна роль якого планомірна та цілеспрямована організація проблемних ситуацій на матеріалі навчальних дисциплін, постановка завдань перед студентами та, при необхідності, надання їм допомоги» (2, 160). Особлива роль педагога повинна бути направлена на студентів у яких домінують мотиви третьої групи, а саме отримання диплома. При цьому його завдання змінити мотивацію студента та заохотити його до оволодіння знаннями та майбутню професією. Саме таким чином організована освітня діяльність є основним принципом цілеспрямованого формування особистості: з одного боку – високий рівень мотивації навчання студентів, з іншого боку – креативний, творчий педагог.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевцова О. М. Психолого-акмеологічні умови розвитку аутопсихологічної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/42088/1/Шевцова%20О.М..pdf> (дата звернення: 23.03.2022)
2. Maksymenko S., Maksymenko K., Irkhin Y. (2020) Systemic Nature of Human Psyche and Psychology of Education. Проблеми сучасної психології, Випуск 50, 146-166.

3. Токарева Н.М., Шамне А. В. (2013) Основи вікової психології : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 283 с.

4. Поліщук В. М. (2007) Вікова та педагогічна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення) : навч.-метод. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга».

5. Дарвиш О.Б. (2003) Возрастная психология. Москва: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС.